

Konzulens: Szabó Miklós, munkatárs: Vicze Magdolna.

Az ásatáson részt vettek Berzsenyi Brigitta, Kreiter Attila, Judith Rasson (USA), Joanna Sofaer Derevenski (UK), Guba Szilvia, Claes Uhnér (Svédország) régészek, Fűköh Dániel, Knipi István, Nagy Márta, Nyíri Borbála, Jeney Rita, Mészáros Krisztina, Békési László, Kovács Gabriella egyetemi hallgatók, valamint a Southampton University 9, a Göteborg University 8, a Cambridge University 6 egyetemi hallgatója.

Az ásatást meglátogatta: Kristian Kristiansen (Göteborg Univ.), Marie-Louise Sørensen (Cambridge Univ.), Charles French (Cambridge Univ.).

POROSZLAI ILDIKÓ

267. Szeged, Bajza utca 3-6.

(Csongrád megye) Á, Kö

2002. november 20-án helyszíni szemlét tartottunk a Somogyi utcában, ahol az óvoda melletti üres telken láttott, hozzávetőlegesen 3 m mélységű munkagödörről feltételeztük, hogy régészeti jelenséggel bíró réteget érintett. Középkori, illetve kora újkori leletanyagot gyűjtöttünk.

November 22-én reggel elvégeztük a profil tisztítását, majd 25-én mintát vettünk az egyes rétegekből. November 29-én az ÉNy-i sarokban dolgoztam, itt egy merőlegesen elvágott fal csonkjától D-re tisztítottam meg és dokumentáltam egy hozzávetőlegesen 2 m-es profilszakaszt.

December 4-én megkezdtek a sávalapok kiásását. A munkagödör ÉNy-i részén egy kályhaszem-depó került elő, melyből először a négyzetes szájú, majd a bögre formájúak jöttek elő, meglehetősen nagy mennyiségben. A legsűrűbben az É-i alapozás külső oldalától 3,7-4,3 m-re, a nyugatitól 1,7-2,3 m-re kerültek elő. Több égett réteget is megfigyeltem, ezek némi lejtéssel haladtak a feltételezett objektum közepe felé. A munkát a felfakadó víz miatt abba kellett hagyni. Fazekak darabjai és állatcsontok is előkerültek ugyaninnen. Az 1. objektum érdekes lelete két vörösmárványdarab.

December 6-án az 1. objektum területén sikerült az előző epicentrumtól kicsit északabbra egy kevésbé bolygatott részt találni, innen még két ép kályhaszemet, sok töredéket, és egy sgrafittó díszítésű török talpastál nagyobb darabját is begyűjtöttem. Előkerült a kályhaszemek harmadik típusa is, melyet egy vastag falú, hagyományos formájú kályhaszem reprezentált. A Ny-i sávalap gépi ásása közben az ÉNy-i saroktól 4,5 m-re a sárga altalajban barna-barnásszürke beásás vonala látszott (2. objektum), melyben Árpád-kori (feltehetően 13. századi) kerámiák, cserépüst és fazekak töredékei, valamint csont- és paticsdarabok egy téglatöredékkel együtt kerültek elő.

Munkatársak: Herendi Orsolya, Papp Róbert és Pópity Dániel.

TÖRŐCSIK ISTVÁN

268. Szeged, Kiskundorozsma, Felsőszérűskert

(Csongrád megye) Sza

2002. február 20-án bejelentést kaptunk, hogy Dorozsmától ÉNy-ra az egykori Nagy Szék-tó Ny-i partján húzódó dombháton régészeti jelenségre bukkantak.

A dombhát kb. 60 m-re D-re helyezkedik attól a helytől, ahol 1936-ban Felsőszérűskert lelőhely néven, Komáromi Gergely földjéről kút ásása közben szarmata sírok kerültek elő.¹⁴

A február 27-i helyszíni szemlén határozott, fekete betöltésű foltot figyeltünk meg, a bejárt dombháton szarmata korú cserepeket találtunk.

Március 6-án feltártuk a csaknem teljesen kirabolt sírt. Tájolása: D-É, 170-350°, hossza: 293 cm, mélysége: 85 cm (a nyeséstől).

A sírgödör feltárása közben a sír aljától kb. 50 cm-re egy fogat, 50 cm-re egy gyöngyöt a koponya mellett találtunk, továbbá több kisebb és rossz megtartású porladó csont jelezte az egykori csontváz bolygatottságát. Találtunk két további gyöngyöt is, mindkettő a sírgödör alján feküdt. A csontvázból csak a koponya maradt a sírgödörben, az is a gödör D-i végében, 50 cm-rel a gödör aljától helyezkedett el. A halott jobb oldalán egy vaskést találtunk, szintén visszadobva a sírgödörbe.

Munkatárs: Wilhelm Gábor.

SZALONTAI CSABA

269. Szeged, Roosevelt tér

(Csongrád megye) Kk, Ú

A tér ÉNy-i részén, a Móra Ferenc Múzeum előterében 2002. június 5. és augusztus 9. között szondázó régészeti feltárást végeztünk. Cél a Szegeden előkerült római leletek hitelesítése, illetve a korszakra vonatkozó újabb adatok gyűjtése volt. A munkában részt vettek a Szegedi Tudományegyetem Régészeti Tanszékének hallgatói is.

Az előzetesen kijelölt gyepfelületen 6×4 m-es szelvényt tártunk fel gépi munka nélkül. Megtaláltuk a múzeum építésének törmelékrétegét (1895) néhány műkő párkánytöredékkel, majd kitermeltük az árvíz utáni feltöltést, amely csaknem 2 m vastag volt.

A 2. szint kibontásakor a középső részen egy ÉNy-DK irányú habarcs- és téglatörmelékes réteg került elő, melyben jól látszott a 4. objektum foltja. Később kiderült, hogy ez a habarcsos törmeléklencse egy alatta lévő árok betöltésének zárórétege. A 2. és 3. szint között egy téglajárda került elő a DNy-i szelvényrészen. A 3. szintről egy beásás indult az É-i szelvényrészen, melynek sarkában egy téglából kirakott oszlophely volt. Miután a 3. szintjét az É-i és a D-i szelvényrészen is kibontottuk, megkezdtek a középső árok kiásását. Ezt kezdetben egy fal kisedési árkanak gondoltuk. Kiderült, hogy

14 NAGY ERZSÉBET: Kiskundorozsma régészeti topográfiája és településtörténete. Szeged, 1980. 41.

nem falról, hanem csatornáról van szó, alsó tégláiból néhány darabot in situ meg is találtunk. A csatorna kibontását követően a két szelvényrész 4. szintje következett. A D-i részen utóbbi téglával kirakott felszínként jelentkezett. Az É-i szelvény részen sikerült kibontani az 5. szintet is, melyben a 7. objektumot és egy alapozás tégláit találtuk. Az 5. objektum ásásakor részben kiszedték az ÉK–DNy-i irányú fal eredetileg 54–58 cm széles volt. K-i oldalán sárga agyagréteget találtunk, mely az egykori épület padlója volt, ezt a csatorna metszetszála alapján többször is megújították. Nem látszik viszont a fal folytatása, így bizonyos, hogy a csatorna építéskor szedték ki az épület DNy-i sarkát, illetve D-i falát. Az épület minden bizonnyal a 18. századi tűzvédelmi kaszárnya volt, mely a különböző korabeli ábrázolások alapján a D-i fal mögött, azzal párhuzamosan helyezkedett el.

Jelentős mennyiségű késő középkori és újkori leletanyagot gyűjtöttünk, illetve a kaszárnya sarkának megtalálása után jóval pontosabban vetíthetjük a középkori vár alaprajzát a mai városképre. Megállapítottuk, hogy az előzetes becsléseknek megfelelően szelvényünk a vár egykori udvarának a D-i kapu mögötti részére esik. Ezt a keményre taposott járósínek, a leteglázás és a szabályosan megépített járda bizonyítja. Az eddigi rétegek vizsgálata alapján meggyőződünk arról, hogy az utóbbi három évszázad objektumai nem bolygatták meg a középkornál mélyebben fekvő rétegeket.

VÖRÖS GABRIELLA

270. Szeged, Sebészeti Klinika udvara

(Csongrád megye) Á, Kk, Kú

A SZOTE udvarából a Tisza Lajos körúton is áthaladó, leendő távhővezeték árkanak ásásakor 2002 októberében a kidobott földben cserepeket láttam.

A klinika udvarán húzódó árkokat az épület bejáratának vonalában három szakaszra osztottam: az 1. a kapu felé, a 2. az épület É-i vége felé húzódó árokszakasz, míg a harmadik az előző kettőre csaknem merőlegesen a Tisza irányába volt kijelölve, de még nem volt kiásva. Az 1. és 2. szakaszon több alapozás, illetve vörös (paticsos?) rétegek is megfigyelhetők voltak, de mivel ezek mélysége 60–80 cm között volt, legfeljebb 19. századiak lehettek.

A már kiásott 3. szakasz első harmadában egy 19. századi csatorna maradványait dokumentáltam (110–120 cm mélyen), a bejárattól ÉK-re egy másik alapozást is lefotóztam. A teteje az itt húzódó aszfaltút padkájától 120 cm mélységre van. Az árok É-i vége egy ásonnyommal mélyebbre volt kiásva, itt egy égett, vörös paticsos járósínt találtam, ennek kb. 40×30 cm-es felületét kibontottam és dokumentáltam. Ez a járósínt az aszfalttól 150 cm mélységben volt, felületéről több kerámiát is gyűjtöttem. Megemlítendő még az udvar 1. szakaszának földjében talált fél bronzgömb és egy cserépüst peremtöredéke.

A 2. árokszakasz vizsgálatakor cserépdarabokat és egy vaskést találtam. Kb. 120 cm mélyen néhány in situ téglát is láttam, de nem tudtam eldönteni, hogy falhoz vagy csatornához tartoznak-e. Az udvarról a Somogyi utca felé vezető aszfaltút közepén kijelölt árokszakasz (4. szakasz) felét már kiásták. Középtájon egy Árpád-kori orsókarika került elő, illetve a szakasz csaknem teljes hosszán kora újkori kerámiák. Ez a rész – a park szintjét alapul véve – már teljes egészében bolygatott, átforogtatott föld, több ponton sóder, salak és más recens hulladék réteg, illetve meszes, téglatörmelék beásás került elő. Az egyik munkás értékbecslést kérve egy marék 18–19. századi ezüstpénzt mutatott meg.

TÖRŐCSIK ISTVÁN

271. Szendrő, Hősök tere 5.

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Kk, Kú

A telken jelenleg álló épület átalakítását megelőző műemléki-régészeti kutatásra került sor. Az épület részben magába foglalja a korábban itt állt Csáky-kastély Ny-i szárnya földszintjének részleteit, illetve a 16–17. századi Alsóvár maradványait. A lelőhelyen a legkorábbi, közvetlenül a szikla felett elhelyezkedő kultúrréteg a 15. századra tehető. A kályhacsempelétek alapján a 15–16. század fordulóján épített, a jelenlegivel megegyező, É–D-i tájolású épület kis részletét tártuk fel a jelenleg álló két épületszakasz közötti belső udvarban. Ezen épület egyik (K–Ny-i) falát a későbbi várban, majd kastélyépületben is felhasználták, s csak a 20. században bontották el, míg egy másik (É–D-i) falát a közrezárt helyiség betöltése alapján már a 16. században visszabontották. A fennálló maradványok közül a legkorábbinak az É-i épületszakasz É-i és Ny-i fala bizonyult, kora legkésőbb a 17. századra, de feltehetően korábbra tehető. D-i fala és kőboltozata utólagos, de a 18. századi periódusnál korábbi, szintén utólagos nyílásai barokk koriak. Az Alsóvárat a 17. századi ábrázolásokon Ny-ról kerítő fal szintén utólagosan épült Ny-i falához. E kerítőfal a leletanyag alapján nem korábbi a 17. századnál. A D-i épületszakasz falzatának nagy része a 17. század végi periódushoz köthető. Pincéjében láthatók az eredetileg alapincézetlen épület alapfalai. Az épület D-i, egykor az Alsóvárat is lezáró, ma nagyrészt az alapfalakig visszabontott fala mellett a pincében 17. századi személtreteget figyeltünk meg. E réteget vágja az ehhez a falhoz D-ről utólag hozzáépített akna. Az említett D-i falat áttöri az épület K-i oldalán húzódó folyosóban megfigyelt, elfalazott barokk nyílás. E folyosó D-i részének tömör Ny-i falát ma elfalazott, 17–18. századi ajtónyílások törték át, míg középső részén pillérekre támaszkodott fiókos dongaboltozata. A folyosó barokk téglapadlója a 30–40 cm-es modern feltöltés alatt csaknem sértetlenül előkerült. A 17–18. század fordulóján épített Csáky-kastély Ny-i szárnyának É-i része foglalta magába az Alsóvár korábbi részleteit, D-i része új épület lehetett, mely az Alsóvár D-i